

Příprava institucionální datové politiky se šablonou EOOSC

Radka Římanová

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

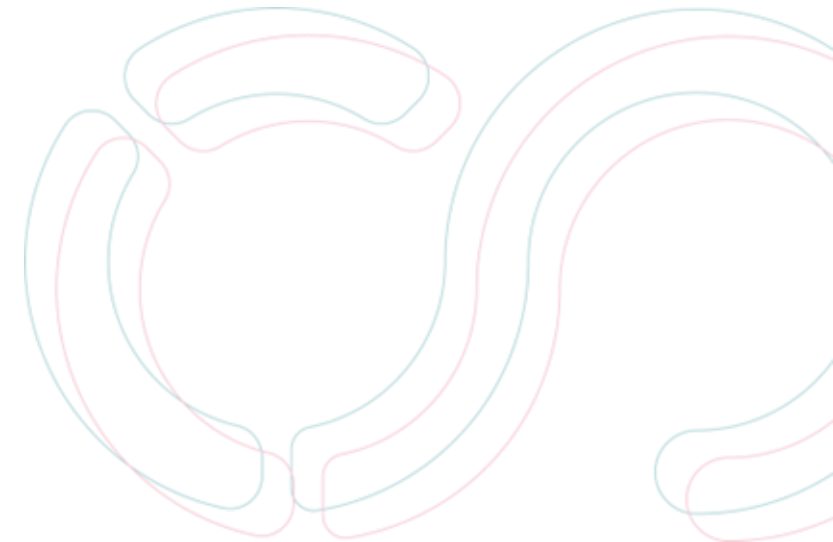

CC BY

Kdy se nám objevují na světě výzkumná data?

Zákon č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy

- Centrální evidence sbírek (CES) – Min. kultury ČR
- Odborná péče
 - Trvale uchovávat, chránit před poškozením, odborně zpracovávat, evidovat
- Zpřístupnění
 - Vhodný způsob prezentace (výstavy, badatelé)
- Digitalizace – pouze odvozeně
 - Digitální náhledy
 - Ochrana před opotřebením fyzických exponátů
 - Metodický pokyn k provádění zákona č. 122/2000 Sb.
 - Digitalizace kulturních statků a národních kulturních památek

Zákon č. 328/2025 Sb. O výzkumu, vývoji, inovacích a transferu

- Správa ÚDAJŮ z výzkumu, včetně otevřeného přístupu...
- Dlouhodobá koncepce rozvoje výzkumné instituce
 - Navazuje na Národní politiku výzkumu, vývoje, inovací a transferu znalostí
 - Plán na 5 let
 - Opatření k realizace koncepce
- Příjemce institucionální podpory...v rámci činnosti instituce nebude docházet k
 - zničení údajů z výzkumu...s cílem zabránit vyšetření pochybení ...

Organizace výzkumu

- Správci sbírek, analytici
- Malé týmy (do 10 lidí)
- Více individuální proces než institucionální výzkum

- Velké výzkumné týmy, institucionalizace
 - Konec 19 stol., 1. pol. 20. stol.
- Big Science
 - Cca od 2. sv. války - dosud

- Jakými prvky byste charakterizovali současné rysy výzkumného týmu?
 - Velikost, rozložení rolí v týmu, managementu, ekonomiky, kde je silná role a kde chybí
 - Co podpořilo vznik velkých výzkumných týmů?

Datová politika nebo Předpis/Opatření

Politika

Co a Proč

Obecná, strategická, vizionářská

Flexibilní

Konsensuální

Otevřená k různé cestě naplnění

Nastavuje osobní/institucionální odpovědnost na principu akademické integrity

Ideový rámec pro vzdělávací, diskusní a rozvojové aktivity

Nástroj komunikace myšlenek

Rozvíjí koncept akademické svobody

Je rozvíjena **Předpisem, Strategií, Akčním plánem**

Předpis/Opatření

Konkretizuje **Politiku**

Jak přesně

Konkrétní, operativní, instruktážní

Direktivní

Stanovuje kontrolovatelné postupy/procesy

Sankce

Nastavuje odpovědnost na principu povinnosti

Nástroj řízení

Je rozvíjen **Metodikou, Návody**

Pracovní skupina EOSC pro Lidské zdroje a vzdělávání

- Průřezová EOSC PS
- **77 členů**
- Zabývá se rozvojem pracovníků podpory jako nástroje pro posuny v praxi výzkumníků
- Témata vyplývající z řešených projektů, manažerský pohled (na rozdíl např. od AKVŠ PS Open Science)
 - Šablona institucionální datové politiky
 - Řešení problému **potřeby/nutnosti/nemožnosti/nesmyslnosti unikátnosti** textu datových politik českých institucí
 - Doporučení pro práci se šablonou a Šablona institucionální Politiky správy výzkumných dat
 - Záměr „certifikace“ dokumentu v rámci politiky EOSC CZ

Klíčové okruhy šablony institucionální Politiky správy výzkumných dat

- **Název dokumentu a preambule**
- **Oblast působnosti datové politiky**
 - na jaké typy výzkumných dat a na které osoby či činnosti v rámci instituce se politika vztahuje, včetně minimálního rozsahu daného právními požadavky a zvoleného institucionálního záběru
- **Základní principy**
 - stanovují, že výzkumná data mají být spravována po celý životní cyklus v souladu s FAIR principy, bezpečností, právními a etickými požadavky a s důrazem na jejich kvalitu, dostupnost a odpovědné sdílení.
- **Sběr a uchování dat**
 - Výzkumná data mají být systematicky shromažďována, bezpečně ukládána na vhodných úložištích (ideálně redundantně), v otevřených a strojově čitelných formátech a v souladu s právními, bezpečnostními a institucionálními požadavky, s důrazem na jejich kvalitu, integritu a budoucí využitelnost.
- **Odpovědnost výzkumníka/Odpovědnost instituce**
- **Podpora na datové politiky na instituci – odpovědnosti, kontakty**
- **Revize dokumentu - kdo a jak často**
- **Související dokumenty interní**

Šablona Politiky správy výzkumných dat I.

- *open as possible, as closed necessary*
- Definice: výzkumná data, metadata, citlivá data
- Hlavní řešitel: výzkumník, která má odpovědnost za celý výzkumný projekt
- Vztahuje se na všechny výzkumy (včetně např. diplomových prací)
- Doporučení DMP, uchování 5 let po ukončení výzkumu
- Doba uchování dat – nejdéle, jak je to možné
- Opatření licencí záznam i databáze(doporučeno CC-BY)

Šablona Politiky správy výzkumných dat II.

- Odpovědnost výzkumníka
 - Limit datového souboru – např. 100 TiB – nutné ohlásit předem
 - Rozpočet výzkumu musí obsahovat zajištění správy výzkumných dat
- Odpovědnost instituce
 - Prokazatelné předávání informací, tak aby se dostaly všem stakeholders
 - Provozovat a poskytovat infrastrukturu (včetně pracovníků podpory)
 - Rozvíjet a garantovat aktualizaci politiky
- Podpora
 - Údaje se mohou měnit – uvádět generické adresy (název oddělení, e-mail na oddělení)
- Schvaluje
 - Statutární zástupce nebo jím pověřený orgán (Akademický senát, Vědecká rada)

Je Šablona institucionální Politiky správy výzkumných dat autorským dílem?

- Postupné rozhodování, jak úkolu naplnit
 - Inspirace
 - Návod
 - Check-list
 - dotazník jako např. DMP FAIR WIZZARD
- Rozhodnutí pracovní skupiny
 - **Plný text s místy pro doplnění**
 - Šablona bude zpřístupněna pod licencí CC-BY
 - Po ukončení práce na datové politice doporučení:
 - Porovnat finální text
 - Pokud jsou převzaty celé formulace, odstavce, **lze** uvést: „Tato datová politika byla zpracována s využitím veřejně dostupné šablony iniciativy EOOSC CZ“

Proces přípravy datové politiky

- Jakou změnu přinese instituci/komunitě?
 - Jak ovlivní praxi?
- Koho se týká přímo/nepřímo?
- Kdo, kdy a jak rozhodne o tom, že se má začít na datové politice pracovat?
- Kdo mu řekne, že má rozhodnout?
- Kdo jí bude psát?
- Kdo jí bude připomínkovat?
- Kdo jí bude schvalovat?
- Jak schválení oslavíte?

**Nevytváříme
politiku pro
Vás, ale
s Vámi!**

Každý máte svou roli (pro účely této hry užito generické masculinum)

1. Co se mu na datové politice může líbit?
2. Co se mu bude zdát sporné?
3. Jakou strategii byste při komunikaci s ním zvolili?
4. Kde očekáváte největší problém v komunikaci, věcně?
5. Jaké aktivity by jej oslovili, aby se více zapojil
6. Jaký může mít argument proti vytvoření a/nebo přijetí datové politiky
7. Jaké změny bude ochoten připustit?
8. Jaký argument bude pro něj relevantní?

politika správy výzkumných dat není příkaz k open access

Kontrolní mechanismy/procesy pro ověřování platnosti a aktuálnosti institucionální datové politiky?

- Jak zajistit, aby se na datovou politiku nezapomnělo?
- Kdo to má zajistit?
- Zkuste přijít s nápadem

Poděkování

EMAIL: radka.rimanova@ruk.cuni.cz

Tajemnice EOSC PS Lidské zdroje a vzdělávání: Lucie Janků
janku@ics.muni.cz

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

CC BY